

ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ СИСТЕМ ТА ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

DOI 10.31558/2519-2949.2024.2.24

УДК 327([470:510]:477.75-076):355.01(470:477)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0335-6873>

**Шевчук О. В., Чорноморський національний університет
імені Петра Могили**

«КРИМСЬКЕ ПИТАННЯ» В РОСІЙСЬКО-КИТАЙСЬКИХ ВІДНОСИНАХ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Стаття присвячена розгляду сутності «Кримського питання» в російсько-китайських відносинах в умовах російсько-української війни. Аналізуються позиції акторів міжнародних відносин, а саме: України, Росії, США та Китаю. Приділено увагу замороженим територіальним конфліктам: «тайванській проблемі», островам Спратлі та Курильським островам. У цьому сенсі наголошується, що розв'язавши війну проти України, росія фактично втратила свої позиції як провідного міжнародного гравця в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Зазначається, що США дуже серйозно налаштовані щодо росії. Якщо США і росія почнуть впливати на ситуацію в регіоні, спираючись на свій військовий потенціал, це дуже ускладнить для Китаю реалізацію її зовнішньополітичної стратегії – адже Пекін прагне посилити свій вплив в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, й не зможе вести гру з позиції сили. У дослідженні особлива увага наділяється розгляду позиції Китаю на початку російсько-української війни у п'яти основних постулатах, серед яких слід відзначається підтримка суверенитету та територіальної цілісності згідно зі Статутом ООН.

Наголошується, що абсолютно нового значення у цьому контексті набуває проблема Криму у взаємовідносинах росії та Китаю, адже приклад російської анексії може «надихнути» керівництво Китаю на використання подібного сценарію щодо Тайваню. Звертається увага на те, що позиція України в «Кримському питанні» має бути чітко виражена: воно повинно розглядатися як повернення окупованої території.

Підсумовуючи, можна сказати, що агресія росії проти України та подальша російсько-українська війна дестабілізували існуючу систему міжнародної безпеки, зруйнували післявоєнний світовий порядок і завдали Україні великих втрат. Водночас ці події відкрили для Китаю певні стратегічні можливості, які Пекін може використати в майбутньому.

Ключові слова: Україна, росія, Китай, США, Крим, російсько-українська агресія, «Кримське питання», повномасштабне вторгнення, російсько-українська війна

Постановка проблеми. Фактично з моменту руйнації СРСР система міжнародних відносин знаходилась в досить еволюційному стані з повільною динамікою трансформацій. Російська ж агресія проти України, з одного боку, чітко засвідчила недовіру різнорівневих безпекових механізмів, які наразі виступають як політичні майданчики для окреслення позицій тієї чи іншої сторони; а з іншого, підтвердила логіку світового політичного процесу, що всі попередні історичні типи систем міжнародних відносин народжувались після масштабних збройних конфліктів як європейського чи глобального рівня.

Мета статті – схарактеризувати сутність «Кримського питання» в російсько-китайських відносинах, показати як російсько-українська війна вплинула на сучасні заморожені територіальні конфлікти, визначити позиції нинішніх головних акторів міжнародних відносин, а саме: росії, Китаю, України, США щодо статусу Криму.

Виклад основного матеріалу. В цій ситуації стратегічної невизначеності щодо основних контурів майбутньої світової системи міжнародних відносин та її регіональних підсистем є досить

показовою структуризація вісі диктаторських режимів: росія – Північна Корея – Іран, які до того ж володіють ядерною зброєю.

Відкрита агресія росії проти України відкрила «ящик Пандори» щодо заморожених конфліктів успадкованих з часів Холодної війни. Одним з найбільш конфліктогенних серед яких є Азійсько-Тихоокеанський регіон (далі – АТР), який досить «насичений» територіальними проблемами: «тайванська проблема», приналежність островів Спратлі, яка оскаржується відразу шістьма державами: В'єтнамом, Китаєм, Філіппінами, Малайзією, Тайванем і Брунеєм; проблема приналежності Курильських островів: різні підходи Японії та росії щодо приналежності південних островів Курильської гряди – Ітурупу, Кунаширу, Шикотану і Хабомаї – сформувались в під час окупації островів радянськими військами в 1945 р. і стали результатом Другої світової війни. До окупації острови входили до області Немуро префектури Хоккайдо. Після війни вони були інкорпоровані до складу Південнокурильського району Сахалінської області. І наразі вже є певна тенденція щодо прагнення країн залучених до територіальних конфліктів або затвердити більш чітко своє позиціонування щодо приналежності спірних територій або ж засвідчити свою можливість щодо силового розв'язання конфлікту.

Необхідно зазначити, що розпочавши війну проти України, росія фактично втратила позиції в регіоні, як одного з визначальних акторів міжнародних відносин. Ця тенденція чітко окреслилась вже з початком першого етапу російсько-української війни, який може бути визначений як – гібридна війна (лютий 2014 – лютий 2022 рр.). росії стало важко проводити зовнішньополітичний курс, спрямований на те, щоб зайняти місце третього глобального гравця – на рівні зі США та Китаєм: Москва вже не може, як раніше, спиратися на економічне співробітництво з європейськими країнами. Китай, який зголосився побудувати «міжнародні відносини нового типу», бачить себе однією з двох держав, які формують міжнародний порядок. Однак, рухаючись у цьому напрямі, він не зможе ігнорувати фактор росії. Ще до початку другого етапу війни – повномасштабного вторгнення в Україну – Китай, розуміючи, свою відсталість від США у військовому відношенні, прагнув налагодити співпрацю з Москвою у цій сфері – з метою стримування Вашингтона. Пекін вважає, що, уклавши союз із росією на Далекому Сході він зможе протистояти США. Однак якщо росія почне власну гру в АТР, це може призвести до результатів, відмінних від задумів та цілей Китаю. США і так сприймають росію дуже серйозно, і Москва, яка активно діє в АТР, безумовно, приверне увагу Вашингтона. Якщо США та росія почнуть впливати на ситуацію у регіоні, спираючись на свій військовий потенціал, це дуже ускладнить реалізацію китайської стратегії: Пекін, який прагне посилити свій вплив на АТР, не зможе вести гру з позиції сили. Саме тому, з початком російсько-української війни офіційний Пекін чітко визначив свою позицію у п'яти пунктах, які були представлені членом Державної ради та міністром закордонних справ КНР Ван Ї під час телефонної розмови з міністеркою закордонних справ Великої Британії Елізабет Трас, Верховним представником Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки Жозепом Борелем, а також дипломатичним радником Президента Франції Еммануелем Бонною:

1. Китай непохитно підтримує, поважає і гарантує суверенітет і територіальну цілісність усіх країн і неухильно дотримується цілей та принципів Статуту ООН. Ця позиція є послідовною та чіткою, і стосується України в тому числі.

2. Китай виступає за єдину, всеосяжну, кооперативну та стійку концепцію безпеки. Ми вважаємо, що безпека однієї країни не може бути гарантована ціною порушення безпеки інших країн, а регіональна безпека не може бути гарантована ані посиленням, ані тим більше розширенням військових угруповань. Необхідно поважати зацікавленість кожної держави у гарантуванні власної безпеки. В умовах п'яти хвиль розширення НАТО на схід, справедливі вимоги Росії щодо питання безпеки слід сприймати серйозно та належним чином.

3. Китайська сторона пильно слідкує за розвитком українського питання, і нинішня ситуація – це не те, що хотілося б бачити. По-перше, для того, аби не допустити погіршення ситуації на території України чи її виходу з-під контролю усім сторонам необхідно зберігати стриманість. А для того, щоб запобігти виникненню масштабної гуманітарної кризи потрібно належним чином гарантувати безпеку життя та майна цивільного населення.

4. Китай підтримує та заохочує всі дипломатичні зусилля, які сприятимуть мирному врегулюванню української кризи, а також якнайшвидшої організації прямих перемовин між Росією та Україною. Розвиток українського питання має складне історичне підґрунтя. Україна повинна була стати мостом між Сходом і Заходом, а не передовою протистояння великих держав. Китай також

підтримує рівноправний діалог між ЄС та Росією з питань європейської безпеки, в результаті якого буде сформовано збалансований, ефективний та стійкий механізм європейської безпеки.

5. Китайська сторона вважає, що Рада Безпеки ООН має відігравати конструктивну роль у розв'язанні українського питання, орієнтуючись на стабільність регіонального миру та загальну безпеку всіх країн. Дії Ради Безпеки повинні знижувати напругу, а не підвищувати її, а також сприяти дипломатичному вирішенню, а не подальшій ескалації. У зв'язку з цим, Китай ніколи не схвалював рішення Ради Безпеки, прийняті на підставі сьомої глави Статуту ООН, яка надає право на застосування зброї чи накладання санкцій [1].

Окрім того, подразником щодо виникнення недовіри у міждержавних взаємовідносинах між росією та Китаєм стало втаємничення російською стороною своїх справжніх намірів щодо України. За повідомленням «Financial Times» із посиланням на високопоставлених китайських чиновників та європейських дипломатів російський диктатор В. Путін не попереджав Китай про свої плани щодо повномасштабного вторгнення в Україну [2]. За даними видання, під час зустрічі з китайським лідером Сі Цзіньпінем на початку лютого 2022 року В. Путін заявив, що Росія буде готова відповісти у разі атаки українців «на російську територію». Водночас російський президент не попереджав про плани повномасштабної агресії проти України. Офіційний Пекін тоді сприйняв заяви В. Путіна як сигнал про можливість деякого обмеженого військового втручання, а не тотального вторгнення. Китайські дипломати у приватних розмовах запевнили, що Пекін не знав про такі наміри Москви. Після початку повномасштабної війни в китайському уряді навіть понизили в посаді заступника міністра закордонних справ Ле Юйчена, який відповідав за відносини з росією [2].

Абсолютно нового звучання у цьому контексті набуває проблема Криму у взаємовідносинах росії та Китаю. З одного боку, російський приклад анексії може «надихнути» керівництво Китаю на використання подібного сценарію щодо Тайваню: свідченням чого є постійне напруження яке створює Китай у Тайванській протоці демонструючи свою силу. Зокрема у матеріалі Вашингтонського Центру стратегічних і міжнародних досліджень (CSIS) йдеться про те, що останніми роками Китай значно посилив тиск на острів – його військові кораблі та літаки тепер майже щодня діють навколо Тайваню, викликаючи побоювання, що напруженість може перерости у відкритий конфлікт. Водночас значна частина уваги світу зосереджена на загрозі китайського вторгнення, але Пекін має багато варіантів, окрім вторгнення, щоб «примусити, покарати або анексувати Тайвань» [3]. «Одним із важливих кроків, які може зробити Китай, є карантин у «сірій зоні» під керівництвом не військових, а берегової охорони та інших правоохоронних органів. Замість того, щоб ізолювати острів, карантин мав би продемонструвати здатність Китаю здійснювати контроль за Тайванем. Китаю навіть не потрібно повністю оточувати острів, щоб запровадити карантин», – зазначають експерти [3]. З іншого боку, Тайвань та США уклали Закон про відносини з Тайванем від 10 квітня 1979 р., який встановлює зобов'язання США щодо надання оборонних засобів та послуг, зокрема у разі зовнішніх загроз безпеці соціальної /або економічної системи Тайваню, характер та обсяги яких визначаються Президентом та Конгресом США [4]. Зважаючи ж на значення яке має острів в системі безпеки АТР розбудованої США у період біполярності, а також на формування союзницьких російсько-китайських та російсько-північно-корейських відносин зобов'язання США щодо безпеки Тайваню набувають стратегічного значення. Адже можлива зміна балансу сил в регіоні, явно не на користь США та їх союзникам. Показовою у цьому контексті є заява посла Китаю у Франції Лу Шає в телевізійному ефірі 21 квітня 2023 р. він публічно поставив під сумнів приналежність Криму Україні та статус суверенних держав – колишніх радянських республік. Беручи участь у передачі французького телеканалу La Chaîne Info (LCI), посол Лу Шає заявив, що колишні радянські республіки нібито не мають статусу в міжнародному праві. «У міжнародному праві країни колишнього Радянського союзу не мають чинного статусу, оскільки немає міжнародної угоди, яка б матеріалізувала їхній статус суверенної країни», – сказав він [5]. На питання ведучого, чи вважає посол Крим таким, що належить Україні, китайський дипломат заявив, що «це залежить від того, як ви сприймаєте проблему», додавши, що це, начебто, «не так просто». Він також сказав, що «Крим був російським від самого початку», не уточнивши, що він мав на увазі під «початком» [5]. І хоча наступного дня після цього резонансного інтерв'ю представниця МЗС КНР Мао Нін на брифінгу в Пекіні заявила, що Китай «поважає суверенітет, незалежність та територіальну цілісність усіх країн, які раніше були союзними республіками у складі СРСР» [6], це можна вважати спробою офіційного Пекіна загладити ситуацію. На питання «Wall Street Journal» про те, чи відображають висловлювання посла КНР у Парижі офіційну позицію Китаю, речниця МЗС відповіла, що «офіційна позиція Пекіна представлена виключно в її коментарях» [6].

Зважаючи ж на активізацію зусиль росії на китайському напрямі й певне загострення американсько-китайських відносин внаслідок «нейтральної» позиції КНР щодо російсько-української війни повністю виключати підтримку Китаю російського позиціонування Криму як «споконвічної російської території» не виглядає доцільним. Експерт зі Східної Азії Наталія Плаксієнко-Бутирська зазначає: «Коли китайські політики говорять про російську агресію в Україні, яку, до речі, вони називають «українською кризою», вони говорять про нібито існування якогось історичного коріння в цьому питанні. [...] Якщо вони не відкличуть (китайського посла – автор), то це ще раз підкреслюватиме амбівалентність Китаю у його підходах до світової архітектури та світового порядку» [7]. Ілюстративним у цьому контексті є представлення газетою «Global Times» нового концепту китайської дипломатії, який отримав назву «дипломатія бойових вовків» [8]. Назва взята з популярного китайського багатосерійного бойовика «Вовки-воїни», який розповідає про перемоги китайського спецназу за кордоном. Відповідно «повернення» Тайваню, як бунтівної території може розглядатися як відновлення історичної справедливості й власного суверенітету над всією територією в умовах активної протидії колективного Заходу, тому підтримка Китаєм позиції росії у «Кримському питанні» виглядатиме цілком логічною.

Відповідно позиція України має бути чітко артикульована: по-перше, офіційна позиція України щодо «тайванської проблеми» визначена у ст. 5 Договору про дружбу і співробітництво між Україною і Китайською Народною Республікою від 5 грудня 2013 р.: «...у світі існує лише один Китай, Уряд Китайської Народної Республіки є єдиним законним урядом, який представляє весь Китай, а Тайвань є невід'ємною частиною Китаю» [9]; по-друге, зважаючи на місце Китаю в структурі зовнішньоекономічних зв'язків України будь-яке «охолодження» двосторонніх відносин матиме суттєві негативні наслідки для української економіки, яка і так має кризові тенденції пов'язані з російсько-українською війною; по-третє, наразі Китай не є «прямим союзником» росії, необережність в розбудові економічних і політичних зв'язків може підштовхнути його до більш тісної взаємодії з росією; по-четверте, Китай має унікальні можливості щодо впливу на росію. І тому цілком реально може виступити в ролі миротворця, посиливши таким чином свої як регіональні, так і глобальні позиції. По-п'яте, активно діючи на дипломатичному фронті разом зі своїми західними союзниками питання Криму може бути розглянуто і як повернення окупованої території, а саме так для Китаю виглядає й утворення Китайської Республіки на Тайвані.

Висновки. Агресія росії проти України, а потім і російсько-українська війна дестабілізувала різнорівневі системи безпеки, фактично зруйнувала засади повоєнного облаштування світу, в економічній площині завдала найбільших збитків Україні, спричинила деструктивні тенденції на європейському та світовому ринку. Разом з тим, ця ситуація відкрила для Китаю певні стратегічні можливості якими Пекін може скористатися у довгостроковій перспективі.

Бібліографічний список:

1. Ван Ї пояснює позицію Китаю щодо українського питання у 5 пунктах: новина від 26 лют. 2022 р. Офіційний сайт МЗС Китаю. URL: https://www.mfa.gov.cn/web/wjzbzd/202202/t2022022610645790.shtml?fbclid=IwAR0aHDdbSeKAUAuJ4TVu3u_duYDq1am59yD04fDTW4II_S5zaXZJXrQKRiI (дата звернення: 23.06.2024).
2. Shcherbak Alla. Putin did not inform China about full-scale invasion of Ukraine, reports FT. News site «The New Voice of Ukraine» (Jan. 10, 2023). URL: <https://english.nv.ua/nation/putin-did-not-inform-china-about-invasion-of-ukraine-russia-war-50296679.html> (date of access: 23.06.2024).
3. Lin B., Hart B., Funairole M., Lu S., Tinsley T. How China Could Quarantine Taiwan. Center for Strategic and International Studies (CSIS): official site. URL: <https://features.csis.org/chinapower/china-quarantine-taiwan> (date of access: 23.06.2024).
4. Taiwan Relations Act (Public Law 96-8, 22 U.S.C. 3301 et seq.). American Institute in Taiwan: official site. URL: <https://web-archiver-2022.ait.org.tw/our-relationship/policy-history/key-u-s-foreign-policy-documents-region/taiwan-relations-act/index.html> (date of access: 23.06.2024).
5. Медведь Р. «Дипломатія бойових вовків»: чи потрібний Китаю «російський Крим»? МЗС Китаю після обурення Європи заявило, що Пекін поважає суверенітет усіх країн: новина від: 02 трав. 2023 р. Офіційний сайт «Радіо Свобода». Крим. Реалії. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-kytai-mzs/32377082.html> (дата звернення: 23.06.2024).
6. МЗС Китаю після обурення Європи заявило, що Пекін поважає суверенітет усіх країн: новина від: 24 квіт. 2023 р. Офіційний сайт «Радіо Свобода». URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-kytai-mzs/32377082.html> (дата звернення: 23.06.2024).
7. Александров О. «Китай грає у свою подвійну гру». Експерт зі Східної Азії – про висловлювання китайського дипломата у Франції про Крим: новина від: 26 квіт. 2023 р. Офіційний сайт «Радіо Свобода».

Крим. Реалії. URL: <https://ru.krymr.com/a/interview-with-chinese-ambassador-to-france/32379254.html> (дата звернення: 23.06.2024).

8. Wenxin Xia. West's racist «Wolf Warrior» portrayal of Chinese diplomats. Global Times: official site. 2021. 25 May. URL: <https://www.globaltimes.cn/page/202103/1219461.shtml> (date of access: 23.06.2024).

9. Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Китайською Народною Республікою : Закон України від 15.05.2014 р. № 1271-VII : станом на 23 черв. 2024 р. Платформа «ЛІГА:ЗАКОН». URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu13143?ed=2013_12_05 (дата звернення: 23.06.2024).

References:

1. Van Yi po yasnyuye pozy`ciyu Ky`tayu shhodo ukrayins`kogo py`tannya u 5 punktax: novy`na vid 26 lyut. 2022 r. Oficijny`j sajt MZS Ky`tayu. https://www.mfa.gov.cn/web/wjzbhd/202202/t20220226_10645790.shtml?fbclid=IwAR0aHDbSeKAUAuJ4TVu3u_duYDq1am59yD04fDTrW4II_S5zaXZJXrQKRiI (data zvernennya: 23.06.2024).

2. Shcherbak Alla. Putin did not inform China about full-scale invasion of Ukraine, reports FT. News site «The New Voice of Ukraine» (Jan. 10, 2023). URL: <https://english.nv.ua/nation/putin-did-not-inform-china-about-invasion-of-ukraine-russia-war-50296679.html> (date of access: 23.06.2024).

3. Lin B., Hart B., Funaiole M., Lu S., Tinsley T. How China Could Quarantine Taiwan. Center for Strategic and International Studies (CSIS): official site. URL: <https://features.csis.org/chinapower/china-quarantine-taiwan/> (date of access: 23.06.2024).

4. Taiwan Relations Act (Public Law 96-8, 22 U.S.C. 3301 et seq.). American Institute in Taiwan: official site. URL: <https://web-archive-2022.ait.org.tw/our-relationship/policy-history/key-u-s-foreign-policy-documents-region/taiwan-relations-act/index.html> (date of access: 23.06.2024).

5. Medved` R. «Dy`plomatiya bojovy`x vovkiv»: chy` potribny`j Ky`tayu «rosijs`ky`j Kry`m»? MZS Ky`tayu pislya oburennya Yevropy` zayavy`lo, shho Pekin povazhaye suverenitet usix krayin: novy`na vid: 02 trav. 2023 r. Oficijny`j sajt «Radio Svoboda». Kry`m. Realiyi. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-kytai-mzs/32377082.html> (data zvernennya: 23.06.2024).

6. MZS Ky`tayu pislya oburennya Yevropy` zayavy`lo, shho Pekin povazhaye suverenitet usix krayin: novy`na vid: 24 kvit. 2023 r. Oficijny`j sajt «Radio Svoboda». URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-kytai-mzs/32377082.html> (data zvernennya: 23.06.2024).

7. Aleksandrov O. «Ky`taj graye u svoyu podvijnu gru». Ekspert zi Sxidnoyi Aziyi – pro vy`slovlyuvannya ky`tajs`kogo dy`plomata u Franciyi pro Kry`m: novy`na vid: 26 kvit. 2023 r. Oficijny`j sajt «Radio Svoboda». Kry`m. Realiyi. URL: <https://ru.krymr.com/a/interview-with-chinese-ambassador-to-france/32379254.html> (data zvernennya: 23.06.2024).

8. Wenxin Xia. West's racist «Wolf Warrior» portrayal of Chinese diplomats. Global Times: official site. 2021. 25 May. URL: <https://www.globaltimes.cn/page/202103/1219461.shtml> (date of access: 23.06.2024).

9. Dogovir pro druzhbu i spivrobotny`cztvo mizh Ukrayinoyu i Ky`tajs`koyu Narodnoyu Respublikoyu: Zakon Ukrayiny` vid 15.05.2014 r. # 1271-VII : stanom na 23 cherv. 2024 r. Platforma «LIGA:ZAKON». URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu13143?ed=2013_12_05 (data zvernennya: 23.06.2024).

Shevchuk O. «The Crimean question» in Russian-Chinese relations in the conditions of the Russian-Ukrainian war

The article is devoted to the consideration of the essence of the «Crimean issue» in Russian-Chinese relations in the context of the Russian-Ukrainian war. The positions of the actors of international relations are analyzed, namely: Ukraine, russia, the USA and China. Attention is paid to frozen territorial conflicts: the «Taiwan problem», the Spratly Islands and the Kuril Islands. In this sense, it is emphasized that by starting a war against Ukraine, russia actually lost its position as a leading international player in the Asia-Pacific region. It is noted that the USA is very serious about russia. If the USA and russia begin to influence the situation in the region, relying on their military potential, it will make it very difficult for China to implement its foreign policy strategy – because Beijing seeks to strengthen its influence in the Asia-Pacific region, and will not be able to lead the game from a position of strength. The study pays special attention to the examination of China's position at the beginning of the Russian-Ukrainian war in five main postulates, among which the support of sovereignty and territorial integrity according to the UN Charter should be noted.

It is emphasized that in this context, the problem of Crimea acquires a completely new meaning in the relations between Russia and China, because the example of Russian annexation can «inspire» the leadership of China to use a similar scenario in relation to Taiwan. Attention is drawn to the fact that Ukraine's position on the «Crimean issue» should be clearly expressed: it should be considered as the return of the occupied territory.

In summary, we can say that Russia's aggression against Ukraine and the subsequent Russian-Ukrainian war destabilized the existing system of international security, destroyed the post-war world

order and caused Ukraine great losses. At the same time, these events have opened up certain strategic opportunities for China that Beijing can use in the future.

Keywords: *Ukraine, russia, China, USA, Crimea, Russian-Ukrainian aggression, «Crimean Question», full-scale invasion, Russian-Ukrainian war*